

MENS ENTYPEN

Uittreksel van een artikel van Max Stibbe uit Vrije Opvoedkunst september 1963.

Pas vanaf de puberteit kan men een onderscheid maken in zieletypen, daarvóór moet men volstaan met de onderscheiding in temperamenten. Het begrijpen van de menselijke ziel nodig voor het bepalen van het mensentype moet gebeuren met kunstzinnige intuïtie. De ziel leeft in tegenstellingen, spanningen, ontspanningen. Zij is een steeds levende en veranderende muziek. Er zijn zeven zieletypen te onderscheiden, die bij ieder mens allen aanwezig zijn, al spelen een aantal een overwegende rol. Een psychologische grondwet voor het doorgronden van de geheimen van de menselijke ziel is, dat men een open blik moet bezitten voor de wereld om zich heen. Uit de verschijnselen van sterren, wolken, planten en dieren kan men gegevens vinden, die het mogelijk maken onze ziel beter te begrijpen.

De ontwikkelingsfasen van het kind

De eerste zeven jaar van de ontwikkeling van het kind staan in dienst van de opbouw van het fysieke lichaam. De tweede zeven jaar van het organisme der opbouwende krachten, de levenskrachten. In dit complex van levenskrachten, dat men behalve bij de mens ook in de planten- en dierenwereld vindt, werken de vier natuurverschijnselen door die men vanouds de vier elementen vuur, lucht, aarde en water noemt. Zij veroorzaken het ontstaan van de vier temperamenten. De lagere schoolperiode is derhalve in hoofdzaak een opvoeding van de temperamenten. De opvoeding moet de gunstige factoren van het temperament tot ontplooiing brengen en de gebreken zo veel mogelijk afslijpen, opdat de volwassene later niet het slachtoffer wordt van zijn temperament. De kleuterperiode, waarin het stoffelijk lichaam tot ontwikkeling moet komen, is een volledige individuele opvoeding in een individuele omgeving met veel rust. Rust om het lichaam met zijn functies ongestoord te kunnen laten ontwikkelen. Ieder kind op zijn eigen wijze. Het ouderlijk milieu is hier de aangewezen plaats. In de lagere schoolperiode moeten ouderlijk milieu en school milieu in samenwerking met elkaar functioneren.

De temperamenten:

- het wilskrachtige, vurige, choleriche temperament
- het variabele, luchtige, sanguinische temperament
- het gelijkmatige, flegmatische temperament, waarin de krachten van het vloeibare zichtbaar worden
- het zwaartillende, naar binnen gekeerde melancholische temperament, dat vervuld is van het aardse element.

In de puberteitsovergang komt het zieleleven als totaliteit vrij. De puberteit is het optreden van de totale verandering in de verhouding van de ziel tot het lichaam en tot de gehele wereld. De nu vrije ziel krijgt een eigen binnenwereld, die niet meer afhankelijk is of moet zijn van ouders en verdere omgeving, die eigen wetten volgt en een eigen verhouding zoekt tot de buitenwereld. Deze buitenwereld omvat natuur, kosmos, goddelijke wereld, morele wereld, eigen lichaam, eigen karakter, medemens etc.

Handwritten: Ik wezen, Ziel, Geest, Stoff lichaam

Van deze verhouding van binnenwereld tot buitenwereld kan men de zeven zieletypen afleiden. Tot slot vindt bij het volwassen worden de geboorte van de geest plaats. De geest die tevoren nog dienaar was van de lagere wezensdelen, in het bijzonder van de ziel, treedt nu bij het volwassen worden in het volle daglicht en neemt de heerschappij voor het leven op zich. Vanaf deze leeftijd kan de mens als een zelfstandig individu verantwoordelijk zijn voor zijn eigen leven. De geest van de mens bepaalt alle ontwikkeling voor zover deze van hemzelf uitgaat. De mens heeft behalve zijn zielewezen zijn ik, dat het begin en de drager is van zijn geest. Het oerbeeld van alle ontwikkeling is gegeven in het Nieuwe Testament, waar Jezus Christus zijn twaalf discipelen om zich heen verzamelt. Als de twaalf wegen voor twaalf verschillende ik-wezens. In mensen werken door elkaar heen ik-wezen of geest-wezen, ziele-organisme, temperament en stoffelijk lichaam. Het stoffelijke in de mens is het minst veranderlijke, daarna komt het temperament dat sterk vast ligt. Het ziele-organisme is wat bewegelijker en gemakkelijker te veranderen. Bij het zieletype moeten we het introverte en het extroverte type onderscheiden, d.w.z. het naar binnen gekeerde en het naar buiten gekeerde type. Bij het introverte hebben we twee mogelijkheden:

- de ziel die in zichzelf tevreden is en sterk op zichzelf wil staan en dus van ik-bewustzijn vervuld is, doordat het ik met grote activiteit in het binnenste van de ziel werkt.
- het geval dat dit niet zo is en de ziel in een verdroomd en passief bestaan in zichzelf leeft.

Introvert actief: het ik-bewuste type (Saturnus):

Een sterk innerlijk leven, veel gedachten, slecht contact met buitenwereld, onvoldoende verhouding tot natuur en medemens, voelt zich in de huidige wereld niet thuis, geen contact met het heden wel met het verleden, geheugen is belangrijke zielefunctie.

Introvert passief: het verdroomde type (maan):

Innerlijke leven passief, wegdromen in gevoelens en stemmingen, komt veel voor bij artistieke naturen, neiging tot het wegdromen in intellectuele studies, neiging tot ontvluchten van de werkelijkheid, reageert vaak door reflexen, spiegelt onbewust de buitenwereld af in eigen gedragingen, het ik-bewustzijn is te zwak om grondig afstand te houden. Het ik-bewuste type verweert zich actief tegen invloeden van buiten. Het verdroomde type heeft deze ik-kracht niet en de ziel spiegelt onbewust wat buiten gebeurt. In het extreme is het het "lata"-verschijnsel van de Oosterse vrouwen.

Tegenover de introverte typen de extroverte typen. Te splitsen in

- het agressieve type
- het estetische type

die beiden de buitenwereld in zichzelf opnemen op een resp. actieve en passieve wijze.

Extrovert actief: het agressieve type (Mars):

Neemt de buitenwereld op in zichzelf door zich in die buitenwereld te plaatsen met grote energie, met inzet van alle innerlijke krachten. Doet het in de eerste plaats d.m.v. de spraak, het sprekende type.

Hij gaat snel over tot de handeling. Werkt in de buitenwereld, voelt zich daarin thuis. Komt daardoor vaak in botsing met wereld, mensen en mensengroepen. Het geheugen is niet primair, de blik is primair gericht op de toekomst.

Extrovert passief: het esthetische type (Venus):

Het is vervuld van sympathieën en antipathieën, het oordeelt snel, het is een gemoedstype. Het heeft behoefte aan een esthetische buitenwereld op de een of andere wijze en beoordeelt de wereld op grond van deze aangeboren behoefte. Het agressieve type is bovenal een mannelijk type, het esthetische type vooral vrouwelijk. Het esthetische type komt vaak in botsing met de wereld die niet harmoniseert met zijn of haar idealen. Deze botsing veroorzaakt negatieve oordelen en antipathieën, terwijl een harmonie met de buitenwereld een aanleiding is tot sterke sympathieën en positieve oordelen.

Tussen de extroverte en de introverte typen vindt men twee overgangen. Overgangen, waarin een evenwicht is tussen binnen- en buitenwereld. Dit evenwicht is op twee manieren mogelijk.

De eerste mogelijkheid: de binnenwereld is zo in contact met de buitenwereld, dat van binnenuit de chaotische tendensen van die buitenwereld worden geordend. Dan spreekt men van het overheersende type (Jupiter). Wanneer daarentegen de buitenwereld in de binnenwereld de chaos ongehinderd kan laten doorwerken, dan spreekt men van het bewegelijke type (Mercurius). Het overheersende type heeft een goed begrip en een goede verhouding t.o.v. de buitenwereld, gaat daar niet zo op in als het agressieve type. Het houdt zijn innerlijke evenwicht, denkt na over zijn ervaringen in de wereld om zich heen en tracht daar zo veel mogelijk orde in te scheppen, d.m.v. het alles overheersende denklevens. Men heeft hier te maken met een koninklijk overwicht dat in rust wordt uitgeoefend, zodat men ook zou kunnen spreken van het rustige type, in tegenstelling tot het bewegelijke type. Het denken is de hoofdfunctie van het zieleleven bij dit type, het wijsheidsvolle denken. Er is steeds een direct contact bij dit type met de momentele toestanden en verhoudingen. De overheersende mens leeft in het heden. Hij regelt zijn verhouding binnenwereld-buitenwereld op een actieve wijze. Bij het bewegelijke type gebeurt dit op passieve wijze. Het evenwicht berust hier op een doorstromen van buiten naar binnen en van binnen naar buiten, waarbij door de passiviteit van het eigen zieleleven de wetten van de buitenwereld prevaleren. De bewegelijke mens heeft een heel gemakkelijk contact met de wereld. Hij reageert onmiddellijk op omstandigheden en verhoudingen, zodat hij alles waarneemt en dan iets doet, hij is een waarnemingsmens. Hij tracht niet zijn eigen innerlijk in de buitenwereld naar zijn hand te zetten zoals de actieve mens, maar treedt direct handelend op na de waarneming, zo goed en zo kwaad als het kan. Zijn blik is niet op de toekomst gericht, hij kent slechts het heden. Hij leeft geheel mee met zijn naar buiten stromende ziel met de andere mens, begrijpend wat er gebeuren moet. Hij huppelt gemakkelijk van het ene fenomeen naar het andere, en vergeet ook snel. Zijn denken is vlug, maar niet van wijsheid en diepte vervuld. Het is een associatief denken. Tot slot nog het stralende type (zon).

Dit is het type, waarin de verhouding binnen- en buitenwereld op een totaal harmonische wijze bestaat, zodat alle genoemde zielefuncties in harmonie met elkaar werken. Te zien bij Goethe en Mozart.

Schema van de zeven zieletypen:

- Introvert actief* † 1. Het ik-bewuste type: geheugen, slecht contact met de buitenwereld, verhouding tot het verleden, binnenwereld hoofdzaak, actief. *Meelouch*
- overgang orde* 2 2. Het overheersende type: wijsheidvol denken, actief innerlijk leven, ordent chaos van buiten, beheerst het heden, binnen- en buitenwereld in evenwicht, actief.
- Extrovert actief* ♂ 3. Het agressieve type: werkt in wereld en botst, spreken en handelen verhouding tot de toekomst, buitenwereld is hoofdzaak, actief. *Choleric*
- 4. Het stralende type: buiten- en binnenwereld in harmonie, alle zielkrachten in harmonie, activiteit en passiviteit in harmonie, ideaaltype.
- Extrovert passief* ♀ 5. Het esthetische type: breedoordeelend en voelend in wereld en botst, oordelen + antipathie en sympathie, tijdloos met momenteel reagens, buitenwereld is hoofdzaak, passief. *Vaak Pygma*
- overgang chaos zoekt onafhankelijk* ♀ 6. Het bewegelijke type: combinerend denken en waarnemen, daad, chaos van buiten werkt in passief innerlijk, momenteel reagerend, binnen- en buitenwereld in evenwicht, passief. *Sanquinisch*
- Introvert passief* ☾ 7. Het verdroomde type: dagdromen, spiegelt de buitenwereld, leeft tijdloos, binnenwereld is hoofdzaak, passief. *Vaak Pygma*

Nu volgt een nadere bespreking van de zeven zieletypen.

1. Het ik-bewuste type:

Het cultiveert met alle energie de eigen binnenwereld, slechte verhouding tot de omgeving, slechte verhouding tot het heden, begrijpt in hoofdzaak wat het verleden is. Neemt moeilijk besluiten, heeft tijd nodig om gebeurtenissen en feiten te verwerken, kan niet onmiddellijk tot de handeling overgaan. Reageren langzaam, denken innerlijk veel en grondig na. Wekken uiterlijk de indruk inactief te zijn. Zij moeten het heden eerst verleden kunnen laten worden, voordat ze er iets mee kunnen beginnen. Voorbeeld: Willem van Oranje. Zijn in praktische dingen vaak onhandig, zij stoten zich licht aan de wereld en aan de mensen. De natuur is hun vreemd, zoeken het liefst een bos op, dat schaduw geeft en beschermt. De gestalte is meestal groot, ietwat gebogen, zuchtend onder een zware last, de last des levens drukt op dit type. Meestal donker, grauw uiterlijk, eenzaam. Voorbeeld: Friedrich Schiller. Maken vaak een koude indruk, gegroefd en gerimpeld voorhoofd door het vele denken, duistere aanblik. Hoofddeugd de trouw, hoofdzonde de nijd. De nijd, omdat hij bewust levend snel merkt dat hij bij andere typen vaak ten achter raakt. Bij de opvoeding er voor zorgen dat zij van hun eenzijdigheden en zwakten zo veel mogelijk verlost worden, dat vermindert de nijd. Positieve eigenschappen: trouw en diepzinnigheid, negatieve eigenschappen: nijd en egocentriciteit. Omgang met dit type: zich in het eigen innerlijk bezig houden met het geestelijke in het algemeen en met het geestelijke dat voor deze mens van belang is in het bijzonder. Deze inwendige voorbereiding is bijna altijd voldoende om het verstoorte contact met de ik-bewuste mens te herstellen. Hij heeft een grote innerlijke gevoeligheid en beleeft of men een diepere belangstelling voor hem heeft of niet. Men moet zichzelf verinnerlijken in de omgang met deze mensensoort, bij wie het innerlijk leven de hoofdzaak is. Geef hem ook tijd de dingen te verwerken. De ontwikkeling van het ik-bewuste type gaat van binnen naar buiten, van het verleden naar het heden.

2. Het verdroomde type:

Neiging tot onbewust overnemen van datgene wat in de omgeving leeft, gebaren, woorden, zinswendingen etc., maar ook gevoelens. Wat zij in zich opnemen kan diep door werken. Het type is gemakkelijk te herkennen. Loom, passief, van temperament vaak flegmatisch, sterk afwisselend van stemming wanneer dit in de omgeving zo voorkomt, gelijkmatigheid van stemming kan ook voorkomen. Van nature is het innerlijk leven vaak vrij onbewogen. De gestalte heeft een ongevormd element, neiging tot dikheid of tot ronding. Gezicht is vaak aan de ronde kant. (Een opvallend verschijnsel dat men bij de actieve typen meer moet letten op de totale lichaamsbouw als uitdrukking van het zieleleven, terwijl bij de passieve typen meer de bouw van het hoofd en het aangezicht opvallende verschijnselen vertoont). Voorbeeld verdroomde type: Frans Schubert. Zijn leven speelt zich geheel af in dagdromen, muzikale inspiraties komen in nachtelijke dromen. Ook Willem V en Lodewijk XVI. Ook Lodewijk XV behoort tot dit type. Er wordt vermeld, dat hij de ondeugd, de liederlijkheid in hoge mate bezat, maar met de drang tot erotische uitspattingen. Deze negatieve aspecten in het verdroomde type kunnen bestreden worden door echte kunstzinnige scheppingsarbeid. De goede eigenschappen zijn van dit type de voorzichtigheid. Het type verbergt zijn eigen wezen achter de spiegel van de omgeving. Deze moet men doorzien om het eigen wezen te kunnen bereiken. Daarvoor moet men zichzelf zo zeer vervullen van liefde voor de andere mens en het besef dat hun spiegeling niets anders is dan de buitenwereld en men daar dwars door heen moet kijken. Dit kost veel voorbereiding maar is de moeite waard. Deze typen geven vaak weinig moeilijkheden. Verdroomde typen zouden veel kunstzinnig scheppende arbeid moeten verrichten.

3. Het agressieve type:

Het is een tegenbeeld van het ik-bewuste type. De buitenwereld overheerst, ook de toekomst overheerst. Het agressieve type treedt onmiddellijk handelend, sprekend op. Het reageert op gebeurtenissen niet door overpeinzing of het geheugen, maar door het woord of de daad. De militair, de rhetor. Een forse lichaamsbouw, een groeineiging in de breedte. Dynamiek in hun optreden, gaat recht op een doel af, zet moeilijkheden op zij, botst vaak, kan grof zijn in het optreden. Temperament vaak cholerisch, past vaak geweld toe, een hoog tempo. De machtige activiteit maakt het hem mogelijk vele dingen tegelijk te doen. Dit type valt toch niet gauw aan, het trekt zich terug bij gevaar of tegenslag. Voorbeeld: Prins Maurits. In de Middeleeuwen wordt de wiskunde en speciaal de meetkunde als agressieve wetenschap beschouwd. Verklaring: de agressieve mens laat steeds opnieuw het bewustzijn aan de buitenwereld ontwaken. Telkens een nieuwe kleine aanval op die buitenwereld, hij wordt daarin innerlijk wakker. Bij de meetkunde heeft men met iets dergelijks te maken. Het zijn figuren en voorstellingen die een probleem opleveren en worden opgelost. De agressieve mens ontwaakt al aanvallend. Elke keer ontwaakt men opnieuw. Omgang met dit type: niet op dezelfde wijze reageren, rust bewaren bij alle krachttuitingen, alles op voorzichtige wijze benaderen, belangstelling tonen. We zien dan door de onsympathiek aandoende uitingen heen. Trek je er niets van aan, probeer achter de intenties te komen van dit type. Ondeugd is de toorn, driftuitbarsting.

Het vrij laten lopen van de drift is in het algemeen het euvel van dit type. De deugd is de moed. De moderne mens moet zich verinnerlijken, de agressieve krachten omvormen. De uiterlijke strijd moet naar binnen gekeerd worden tegen de lagere instincten.

Het agressieve type moet zachtmoedig worden, de strijd aanbinden met zichzelf tegen alle geweldadigheid, tegen elke machtsbehoefte, en daarbij de moed ontwikkelen die de deugd is van de agressieve mens. De bestrijding van het natuurlijke instinct, bijv. tot machtswellust. In de opvoeding moet men tegenwichten zoeken tegen deze machtsinstincten.

4. Het estetische type:

Een grote verwantschap met het verdroomde type, gaan ook vaak samen. Er is een diepe verhouding tot de buitenwereld, hij reageert sterk op die buitenwereld, maar niet onbewust. Hij interesseert zich voor die buitenwereld en reageert erop met het eigen zielelichaam, met oordelen, sympathieën en antipathieën. Vaak in conflict met de buitenwereld. Deze conflicten leiden dan tot uitingen die negatieve of positieve oordelen inhouden. Eenzelfde soort van anti- of sympathie. Het gebeurt vaak met grote heftigheid. Dit type zoekt aansluiting bij anderen die het positief beoordeelt, sluit zich af tegen die het negatief beoordeelt. Hun houding is vaak soepel, lieflijk. Lichaam goed gebouwd, soms licht gebogen. Het gezicht meestal ovaal rond, vaak mooi, soms heel erg lelijk. Voorbeeld: Venus van Milo. De meeste mooie meisjes of mooie jongens behoren tot dit type. Voorbeeld: Stadhouder Willem II. Gaat veelal samen met een flegmatisch temperament. De omgang met dit type vormt grote moeilijkheden. Er is een bepaald gebied waarvoor het estetische type zich vooral interesseert, nl. dat van de zielegeheimen van andere mensen, m.a.w. van de wereld van liefde en haat. Gesprekken met deze mensen, met deze typen kan men vandaar uit aanlopen, vanuit datgene wat met liefde en haat van andere mensen te maken heeft. De ondeugd is eenzijdigheid van het gevoelsleven. Volgens de Middeleeuwen was dat de ondeugd van de gulzigheid. En niet alleen de gulzigheid in de zin van hevige begeerten naar eten of snoepen, maar meer naar het bevredigen van de begeerte in het algemeen, de gierigheid dus. Als deugd werd aangegeven de lieflijkheid. Een liefdevol wezen. Dit type heeft steeds een of ander element waar het sympathie of liefde voor uit. In de opvoeding moet het denken geactiveerd worden. Hun instinctieve oordelen moeten door een doelbewust onderwijs op velerlei wijzen gevormd en verbeterd worden en in de sfeer van het denkende bewustzijn opgeheven. Aan de andere kant moet hun liefde voor bepaalde aspecten van personen of gebeurtenissen uitgebuit worden en via kunstzinnige activiteit overgebracht als activiteit in de wilssfeer. Deze typen missen vaak activiteit in de denksfeer en activiteit in de wilssfeer. Ze zouden zich het liefst willen vermijden in liefdesgeschiedenissen. Het zich op esthetische wijze met het exacte bezig houden maakt hen vrij van zichzelf en al hun ongewenste zieleproblemen.

5. Het overheersende type:

Dit type komt niet vaak voor. De koninklijke ziel verschijnt slechts af en toe. Kenmerk: evenwicht tussen binnen- en buitenwereld. Indrukken van buiten komen op de mens af. Zijn innerlijk leven komt dat tegemoet. Er is niet een eenzijdige innerlijke activiteit.

Heeft de neiging door de overmacht van het denken steeds ordenend in te grijpen in de uiterlijke verhoudingen. Elke chaos is hem een gruwel, hij wenst orde en schept orde waar hij kan. Hij overziet direct alle problemen en wil ze dadelijk oplossen. Wil altijd komen tot afgeronde vormen. Handelt in rustige zekerheid en dankt dit aan zijn wijde en omvattende denkvermogen, dat in staat is grote ideeën te vormen. Voorbeeld: Goethe, Johan van Oldenbarneveldt. Het Jupiterbeeld.

De deugd is de hoop. Een diepe innerlijke kracht in het vertrouwen en zekerheid t.a.v. de toekomst van de drie christelijke deugden: geloof, hoop en liefde is de hoop die met de Christusverbondenheid, waarmee men gerust een zekere toekomst tegemoet kan gaan. In onze tijd moet daar de wijsheid bijgevoegd worden. De ondeugd is de hoogmoed. In de omgang met mensen van dit type moet men zelf actief met ideeën om leren gaan. Daardoor wordt men enigszins aan hen gelijk en begrijpt hen gemakkelijker. In de opvoeding moeten deze typen voldoende denkinhoud krijgen, opdat hun gedachtenleven er door bevrucht wordt.

6. Het bewegelijke type:

Dit type komt heel veel voor. Het springt van de hak op de tak, de buitenwereld kan chaotiserend in het innerlijk ingrijpen. Hij onderneemt duizend en een bezigheden, die min of meer toevallig op zijn weg komen. Hij kent talloze mensen en is met alles of iedereen bevriend. Er zijn in het algemeen met deze typen weinig problemen. Het is een van de gemakkelijkste typen, gemakkelijk in de omgang, in de handel uitstekend voldoende. Vele worden arts en voldoen ook uitstekend. Het associatieve denken dat nodig is om ziekten te diagnostiseren en de natuur te overzien, te weten of een geneesmiddel moet worden gezocht in de planten- dier- of mineraalwereld etc. Ze zijn zeer behulpzaam. Ook voor de handelaar is dit van belang. Het combinerende denken is dan ook met het waarnemingsvermogen de hoofdziel functie van dit bewegelijke type. Dit type leeft in details, niet in grote overzichten en samenhangen. Hij is momenteel in zijn reageren, men kan er zelden peil op trekken. Hij is in zijn levensbouw vormloos doordat hij steeds probeert de sympathie van zijn omgeving te wekken, die hem graag zijn kleine en grote slordigheden vergeeft. Het temperament is meestal sanguinisch, daardoor een groot aanpassingsvermogen, maar ook een neiging tot oppervlakkigheid. Dit type is te herkennen aan zijn snelle beweeglijkheid, de veranderlijkheid, de gestalte meestal klein en donker, het hoofd meestal klein in tegenstelling tot het grote hoofd van de overheersende mens. Het gezicht kan vaak alle vormen bezitten. De deugd is: grote handigheid. De ondeugd is: oneerlijkheid. De neiging met alle winden mee te waaien wordt vaak als oneerlijkheid uitgelegd. Dit type leeft in vele ongecontroleerde, uit verschillende momentele spanningen ontstane onzuiverheden, als ook een neiging tot oppervlakkigheid. In de opvoeding leren vaste lijn in zijn leven te brengen, zodat er innerlijk houvast gegeven wordt. Innerlijke activiteit is nodig om de innerlijke chaos te ordenen. Dit begint met het oefenen van de bezinning bij de waarneming. Leren niet onmiddellijk en zonder meer te reageren op iedere indruk van buiten. Doelbewuste waarnemingstraining is op zijn plaats. Dagelijks een voorwerp gedurende enkele minuten zorgvuldig waarnemen en dan uitvoerig en zorgvuldig beschrijven nadat het voorwerp is weggenomen.

De bewuste waarneming moet verinnerlijkt worden door het nadenken over het waargenome. Dit moet een vaste levensgewoonte worden, opdat het leven voor hem niet tot een voortdurend volkomen chaos gemaakt wordt.

7. Het stralende type:

Dit type komt zelden voor. Het is door en door harmonisch. Voorbeeld: Goethe en stadhouder Frederik Hendrik. Het verenigt de positieve eigenschappen van alle andere typen op harmonische wijze. Gevoel en intellect staan in harmonische samenwerking. Men vindt er intellectuele geïnteresseerdheid, zowel als kunstzinnige be-gaafdheid. Men vindt er een grote openheid en stralende activiteit, de neiging tot schenken. De deugd is de rechtvaardigheid, d.w.z. het hart bezitten voor de goede verhouding tot de wereld en is vervuld van activiteit ten goede tegenover mens en wereld. De on-deugd is de traagheid. De innerlijke traagheid van ernstige aard. Naarmate de andere zes typen door opvoeding zowel door zelfopvoeding de eenzijdigheden van hun aard overwinnen, komt meer van dit stralende type tevoorschijn.

Combinaties van typen:

Er zijn drie typen die als combinatie gunstig kunnen worden beschouwd en veel voorkomen. Wolfram von Eschenbach noemt ze in de Parcival sage.

1. combinatie van ^{ik}onbewust en esthetische type
2. het overheersende met het bewegelijke type
3. het agressieve met het verdroomde type

In deze combinaties worden de eenzijdigheden van het actieve type in evenwicht gehouden door de eigenschappen van het daarmee samengaande passieve type. Combinaties van actieve typen en combinaties van passieve typen werken minder gunstig. Zelfopvoeding zal hier veel werk te verrichten hebben. Ook een combinatie van twee typen die beiden naar binnen gekeerd of naar buiten gekeerd zijn is minder gunstig. Men moet echter nooit vergeten, dat ieder mens alle zeven typen in meerdere en mindere mate in zich draagt.

De zelfopvoeding van de zeven zieletypen

Het ik-bewuste type:

Parcival is een combinatie van het ik-bewuste type (Saturnus) en het esthetische type (Venus). Het ik-bewuste type overheerst, maar komt voor in een zekere mildheid. Als ik-bewust type is Parcival de moderne mens. Zijn ontwikkelingsweg is een weg, die gaat van kennis tot liefde. Hij leert van Gurnemanz, maar moet tot liefde komen om in staat te zijn zijn medemens te begrijpen en te helpen. Feirefiss is een combinatie van Jupiter en Mercurius. Gawan wordt beheerd door de werking van Mars, mild door de invloed van de maan. Hij is een agressief type, waarin het verdroomde element werkt. De vrouwen vertegenwoordigen in Wolfram's gedicht de passieve en de receptieve zijde van het zieleleven. Parcival trouwt met Kondwiramur, die behoort tot het esthetische type. Gawan trouwt met Orgeluse, die representante is van het verdroomde type, terwijl Feirefiss trouwt met de draagster van de heilige Graal, Repanse de Joie, die zelf tot het bewegelijke type behoort. Al deze figuren vinden de weg tot de Graal, ieder op zijn eigen wijze.

De weg van Parcival van kennis tot liefde gaat in drie trappen: hij begint als een dwaas, dan komt hij tot twijfel en de laatste trap is de "Saelde", die van de innerlijke zekerheid wanneer men de geestelijke werkelijkheid leert kennen en daardoor de kennis kan verwijden tot wijsheid. Deze weg bereikt men via het lijden. Door het diepste leed dat binnen in de mens knaagt, voordat hij genoeg liefde in zichzelf heeft opgewekt om die derde trap te bereiken. Het ik-bewuste type moet leren de weg tot de buitenwereld te vinden door het stellen van vragen, niet zo maar vragen in het wilde weg, maar met het doel om helper te zijn. Wanneer dit type geen contact heeft met iemand uit zijn omgeving, dan kan het helpen om in een ogenblikje van eenzaamheid in stilte zich meditatief bezig te houden met die andere mens en zich de vraag voor te leggen hoe kan ik hem begrijpen, hoe kan ik iets voor hem doen? Deze vraag moet een innerlijke vragende houding van de ziel worden en moet dagelijks herhaald worden. De weg van de esthetische mens loopt in vele opzichten parallel met die van de ik-bewuste mens. Het esthetische type heeft in die buitenwereld al iets lief, waaraan in beginsel aangeknoopt kan worden. De beperkte belangstellingskring moet uitgebreid worden. De methode is die welke berust op een vragende zielehouding, maar op één voorwaarde, nl. de oordelen van gevoelens van sym- of antipathie moeten tot zwijgen worden gebracht in de esthetische mens. In het begin in oefeningen van meditatieve aard. Later uitbreiden tot het dagelijkse bestaan. De actieve gelatenheid der gevoelens: dit is de innerlijke training voor deze mensen. De instinctieve oordelen en sympathieën zijn onvruchtbaar, hoe waar ze ook mogen zijn, ze bouwen muren tussen de eigen ziel en de wereld, daarom moeten ze verdwijnen. De esthetische mens mag geen slaaf blijven van de innerlijk werkende instincten.

Het agressieve type geschilderd in Gawan, die lange tijd in het verhaal Parcival vervangt als hoofdpersoon. Parcival maakt op de achtergrond de ervaringen van Gawan ook door. Gawan heeft reeds veel ervaring met vrouwen, hij kent de liefde. Dit is meestal het geval met de mensen van het agressieve type. Hij kent echter van de liefde alleen de lagere aspecten, niet de reine en onbaatzuchtige liefde, die moet hij nog leren kennen. Hij moet leren denkend te handelen. Gawan gaat van de liefde tot de kennis. Dus het omgekeerde bijna van Parcival. Gawan komt ook in het kasteel van Klingsor, het toverkasteel, waar mensen verlost worden tot een ongeoorloofde liefde. Gawan moet zijn weg vinden in de wereld van de hartstocht, hij zoekt daarbij de liefde van Orgeluse, die in deze wereld ook op haar plaats is en die hij eindelijk wint, wanneer hij inderdaad de heer is geworden van zijn eigen innerlijk. Tevoren ondervindt hij voortdurend leed, niet als Parcival door knagende gedachten en twijfelingen, maar door hoon en laster van buiten, hij moet vechten tegen leeuwen en reuzen, die in de sagen representanten zijn van de begeerten in de mens en zijn gevoelens. Daarom moet hij de strijd met de vijand van buiten als agressief type nu naar binnen richten. Nu komt de rust en de bezinning. Het verdroomde type Orgeluse, die in de wereld der onbewust werkende hartstochten zeer goed thuis is, is de vertegenwoordigster van het verdroomde type. Zij spiegelt op milde wijze de ontwikkelingsweg die Gawan gaat, in die mate als hij de strijd voert met zichzelf en alle activiteit gebruikt om de in hem werkende hartstochten te bestrijden, wordt ook bij haar het innerlijk actief en keert zij zich meer en meer naar buiten. Dat is de gunstige wisselwerking tussen deze beide typen. De moeilijkheid voor dit type is het op gang komen, de liefde voor de medemens, voor de actieve medemens is van het grootste belang.

Is er een begin gemaakt dan werkt dit standvastig verder. De beste methode is die door de kunst. De vragende zielehouding is ook voor dit type een goede. Het moeilijkste is voor dit type zichzelf op gang te brengen.

Het overheersende type Feirefiss is vol van oude wijsheid. Kent diepe gedachten en ideeën, ziet vaak de verborgen achtergronden van het bestaan. Hij kent de wereld der engelen, maar niet die van Christus. Dit is het probleem van de overheersende mens. Heeft hij de ootmoed dit te aanvaarden, kan hij via de nederigheid tot het Christendom komen door af te zien van de overheersing via de weg van de deemoed, dan kan ook hij de Christus vinden.

Het bewegelijke type Repanse, als Graal draagster heeft de krachten van het Christendom in zich opgenomen. De weg van de zelfopvoeding is voor dit type zeer moeilijk. Er is een aangeboren talent met mensen om te gaan, kan zich aanpassen aan alle omstandigheden des levens, heeft grote soepelheid en toch moet hij aan zelfopvoeding werken en wel systematisch. Moet leren van binnen uit zijn leven te vormen, hij moet afstand doen van zijn levenszekerheid, en een gebied betreden waarin het geheel niet zeker is nl. dat van het innerlijk oefenen in een systematische training. Ook hier afstand doen en de weg opgaan van de deemoed. Het aanvaarden van een weg waar geen zekerheid bestaat, zoals in de gewone dingen. De weg van de bezinning en het overleg, bezinning voor het handelen, bezinning voor het waarnemen. Eerst in de vorm van oefeningen en vandaar uit in het gewone leven, zodat het een deel daarvan wordt. Alleen door de deemoed kunnen de moeilijkheden hier overwonnen worden.

De Graal. Voor ieder type is er een weg naar de Graal. Er is in onze tijd geen ware ontwikkeling zonder dat het zoeken van de Christus het middelpunt daarvan uitmaakt. Alle zieletypen zijn van nature onchristelijk. De weg der ontwikkeling is een weg ter vervolmaking in christelijke zin. De Christus is de zonnekracht die ieder type tot iets stralends maakt, wanneer de verbinding met het hoogste is gevonden. Daarom schildert de Graalssage geen zonnemens, omdat men overal kan zien dat Parcival een stralende held wordt wanneer hij de Graal heeft gevonden. Die zonnekracht is het gevolg van de harmonie die in het zieleleven begint te ontstaan wanneer de ontwikkeling met zorg ter hand wordt genomen.

TS

2271-int
TS/LB
25-6-1968